

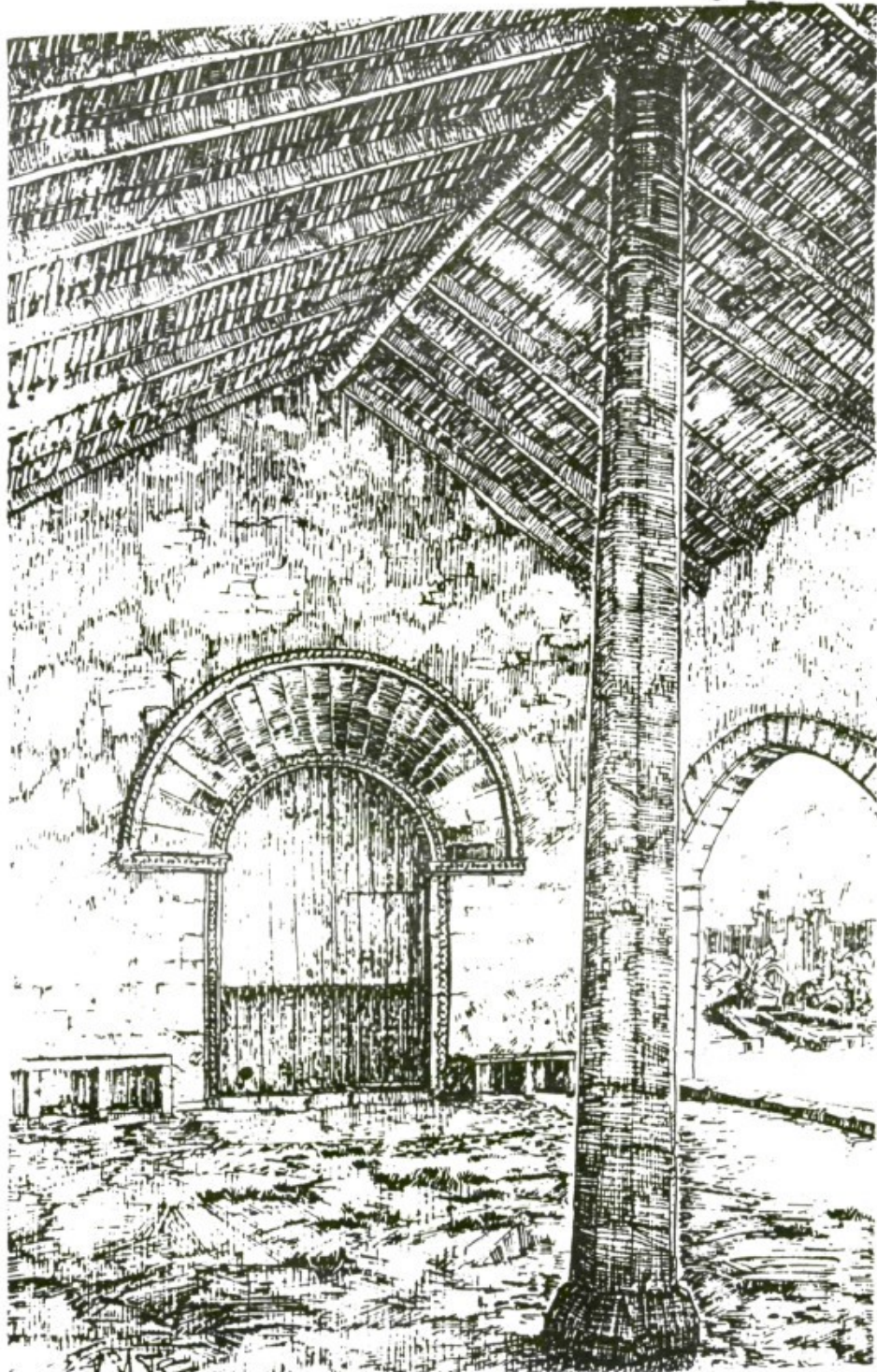
es saig

D'ALGAIDA

nº 71

novembre de 1986

preu: 85 P

SALVEM

LA

PAU

Aquest ha estat el crit de guerra -encara que sembli un contrasentit- d'un grup de joves que s'han proposat pressionar les institucions i conscienciar el poble davant el perill de perdre Castellitx.

ES SAIG s'adhereix plenament a aquesta important iniciativa.

Dibuix del porxo i del portal de La Pau, obra de Vicenç Sastre.

editorial

"SALVEM LA PAU"

La preocupació de tots els qui feim ES SAIG per l'estat de ruïna en què es troba Castellitx i el desig de la seva total i urgent restauració és manifesta a les planes de la nostra revista. Per això aplaudim de tot cor l'acció d'un grup de joves dirigida a conscienciar i responsabilitzar els algaidins del problema i a pressionar l'Ajuntament a fi que actuï amb la urgència que exigeix una situació que no té espera. La nostra adhesió a aquesta iniciativa és absoluta, incondicional.

Tenim notícies que la recollida de firmes del dia de Sa Fira fou un èxit; i això és important per reforçar la seva petició davant l'Ajuntament. També varen esser positius els reportatges publicats a diversos diaris de Ciutat.

De totes formes, potser val la pena analitzar una mica per què es dóna llargues a una feina precisa de la qual no es veu pròxim el seu començament. Sobretot quan ja fa bastant de temps que es va anunciar la concessió d'una important subvenció per arreglar l'edifici i una altra per restaurar el retaule. I no hi trobam més explicació que la desídia dels nostres governants, la seva manca d'interés real per solucionar la situació. Tots sabem que aquests assumptes demanen insistència i dedicació; i tots coneixem la capacitat de gestió de la nostra majoria municipal (AP + ex-PSOE). Quantes hores ha dedicat el nostre batle a Castellitx? ¿Quantes passes ha donat el Regidor de Cultura pel mateix tema? ¿Quantes vegades han anat a veure l'estat de l'edifici i a comprovar si el perill de ruïna augmentava? ¿S'han fixat qualche vegada en la progressiva degradació del retaule?

Pensem que Castellitx és un exemple més de la incúria i peresa del nostre Ajuntament. Ja vos fixareu si han fet qualche obra de les que exigeixen una dedicació; cap ni una, asfaltar camins i res més. ¿Per què no s'ha treballat seriosament en la residència dels vells? Perquè és un projecte que requereix dedicació i feina. Per què no s'ha volgut tirar endavant amb la municipalització del camp de futbol? Perquè és una operació que donaria feina i maldecaps. ¿Per què no s'ha fet gairebé res respecte a l'abastiment d'aigua? Perquè és una empresa que demana moltes gestions i pot causar preocupacions. Només una obra han fet de les característiques que comentam, el Centre Sanitari. I ens consta que el batle ha dit públicament que ja s'empenedeixen d'haver-la feta. Aquesta afirmació confirma que les nostres suposicions no són desconsiderades ni gratuïtes.

Ja els queda poc temps als nostres governants per entendre i aprendre que quan es presentaren a les eleccions es posaren al servei del poble i assumiren l'obligació de treballar per ell; que un càrrec públic no ha de servir per figurar i per defensar interessos particulars a vegades poc confessables. Esperem que al manco Castellitx els ajudi a entendre-ho i obrin en conseqüència.

calaix de sastre

ANECDOTARI DE TARDOR

Quan en el futur, si és que existeix el futur, es faci la revisió del Diccionari de Mossèn Alcover i Francesc de B. Moll, se n'haurà de canviar la definició de la paraula "tord". Inevitablement. A més de l'actual "ocell de l'espècie *Turdus Philomelus* de color grisenc...". A més de l'expressió "Quin tord n'hi ha, amb aquest!". A més de la dita "Els tords volen baixos". També s'hi podrà llegir quelcom així: "Animaló que en 1986 va ser capaç de fer mostrar el cul als nostres governants".

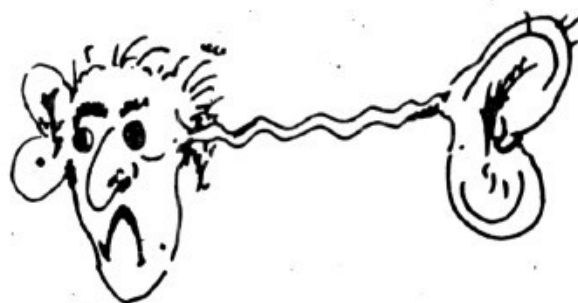
I que sabeu com el tenen, el cul, els nostres governants? Rodó. I ple de picades de tords amb col. Aquests animalons que no poden tenir res si vénen de tan enfora, tan petits com són. La ciència infusa de tot un Senyor Director General. Tan bèstia com és.

Avui riuen i fan befa. Demà, han arribat les anàlisis, els tords amb col han fet mal de ventre: en prohibeixen la venda. Passat-demà, la dolència ha esdevingut diarrea total: en prohibeixen la caça. No prohibesquis res, que no mos votaran. Ara prohibeixen, ara no. I la vigilància de la salut? "Salut i força al canut", divendres per TV3. Divendres, faves tendres. I amb els cartutxos, què hi feim? Una bona traca per continuar la festa.

Plou, plou i plou. Sa rectoria s'esbuca. Torna a ploure. La Pau s'esbuca. El Teatre s'esbuca. Algaida, s'esbuca? No perquè enguany, diuen, hi haurà molts d'esclatassangs. Vius, quan en cerqueu, que no tots són comestibles.

"¿Y por qué ponen los letreros en mallorquín si los extranjeros no los entienden?" La frase, pronunciada amb un accent castellà tan fals com els duros "sivillanos", m'ha afavorit l'evacuació: mentres, escoltava la ràdio. El sentiment d'inferioritat d'un poble que és capaç de vendre's per un duro "sivillano". La renúncia individual i col·lectiva a l'existència diferenciada. La renúncia al vertader enriquiment. L'elecció de la no-existència. Fosc-orbscuritat. Tardor-hivern.

m'han dit que diuen

Si aquí hem de parlar d'allò que més hem sentit comentar pes nostre poble, no hi ha dubte que avui hem de començar parlant de torts. Perquè enguany no són solament es caçadors qui en parlen, és tot es poble: que si són bons o tenen radioactivitat, que si en menjen els cauran els cabells, que si ja era hora de que privassin de matar els pobres animalets, etc., etc. El que si han aconseguit les nostres autoritats autonòmiques ha estat despistar tothom. No s'explica sa gent que els torts que vénen a Mallorca no es puguin ni caçar ni menjar, i els qui van a Catalunya o Andalusia no siguin tan dolents. De totes maneres hem sentit a dir que n'hi ha que no s'ho acaben de creure i n'han menjat més d'un. Ah! I una pregunta que hem sentit és a veure què passarà amb ses cegues. ¿S'aturaran tan fàcilment els qui tenen cans mens i els han mantengut tot l'any per poder anar a encalçar ses cegues un parell de mesos? O les tiraran si en maten?

Moltes vegades sentim p'es poble que "no hi ha imaginació", i realment hi estam d'acord, n'hi ha molt poca. Però qualcú va demostrar que en té. I si no, demanau-ho a sa gent que va anar a una festa, ja fa devers un mes, "Sa incògnita", que va donar molt que xerrar a sa gent. Si hi faltava qualche cosa no era imaginació; ara, si qualcú hi va anar a sopar, mos digueren que menjar no n'hi havia molt.

I de Castelltix, què hi trobau? Molt de parlar de sa Rectoria i Residència, i llavors resulta que una de ses coses més estimades d'Algaida està en perill de caure. Sa gent segueix sense explicar-se que per arreglar Punxuat hi hagués tants de dobbers, i per Castelltix sigui tan difícil. No criticam s'arreglo de Punxuat, ben al contrari; el que és per criticar és que sigui molt més eficaç una iniciativa privada a l'hora de cercar subvencions, que una corporació, i per una obra com La Pau. No s'explica, i, de moment, ningú mos ho ha explicat encara. I lo més trist és veure que no reaccionen ni davant ses crides de gent que l'única cosa que vol és veure Castelltix restaurat.

I seguint ambò coses que s'esbuquen, ara hem sentit que es Teatre (o del Rector o de s'Ajuntament, és igual), segons un informe tècnic de s'arquitecte municipal, amenaça ruïna. Sí, han dit al nostre batle que prohibeixi celebrar-hi cap acte. I, mirau què són ses coses, també mos han dit que segueixen anant-hi a fer classes de gimnàsia rítmica, o cosa d'això. Per sort duim sort, i no passa res. Més val així...

Crec que mos convendria més parlar de coses més alegres. S'altre mes dèiem que a Pina s'informador mos havia tornat encara més sord, però ara sembla que s'ha obert s'orella, perquè amb tot lo que mos ha contat hi ha per escriure un llibre. Per començar, ara hem sabut que en es poble de Pina hi ha una espècie d'agrupació de lo més original que poguem imaginar: Es Joans. Havlem sentit parlar de grups que es reunien per qualche afinitat, la que fos: per haver nascut es mateix any, per no tenir cabells, per fumar amb pipa,... pel que volgueu; però per tenir es mateix nom, mai ho havlem sentit a dir. Bé, idò a Pina, mos digueren que hi ha un grup, "Es Joans", que fa temps que celebra activitats. Sa més important, com podeu suposar, és fer vegues: sopars, berenars, dinars,... Però enguany, per ses festes, volgueren fer toros. Sí, toros, amb una vadella brava que compraren no sé a qui.

Però un parell de dies abans, dos o tres volgueren anar a entrenar-se i, ningú sap com, sa vadella se va desnucar, se va rompre es coll. Se va matar, amb una paraula.

Si sa cosa hagués acabat aquí, ja va bé. Però segueix: trobaven que sa festa havia d'acabar com estava previst, i en compraren una altra de vadella. I no sabem si per fer una broma, per tornar-se a entrenar o pel que fos, però sa vaqueta els va fugir. Sí, es veu que era realment una "brava", i va botar parets i tot el que s'hi posava davant. Mos digueren que tot es poble la cercava, i sa "festa" va durar un parell de dies, i sa vadella sense aparèixer. Sa darrera que n'hem sabut és que la mataren, a escopetades, després d'una setmana llarga d'haver-los fuita, i després d'haver-la vista molta gent entre Pina, Lloret i Sencelles. No vos penseu que no sigui una bona feta.

Tantes vegades de dir que ses torres per enllumenar es camp de futbol estaven sense posar, ara és obligat dir que estan totes dretes, i ben altes. Era una millora necessària i que, a la fi, ha acabat bé. Naturalment gràcies a un grup de gent sacrificada (a més del qui les ha regalades) i que per anar bé no s'hauria de cansar. I ara que parlam de futbol, volem dir que ningú no s'esperava sa campanya que du es primer equip, amb gent molt jove.

Per si qualcú no ho sap, direm que ses torres des futbol les va regalar en Nicolau Ferragut, es ferrer. Ara és qüestió de cercar dobbers a fi de poder acabar sa feina, i que els entrenaments es puguin fer amb llum suficient. Segonè sentirem a una Assemblea del C. E. Algaida, s'Ajuntament té set o vuit-centes mil pessetes, o tenia, per posar llum an es camp.

De ses Normes i al·legacions ja en parlarem un altre dia. I de llistes electorals també. Sa Cosa "política" de cara a ses properes eleccions municipals va com a morta, no senten a dir si hi haurà moltes llistes o poques, com si sa gent no tengués ganes de res. Però ja veureu com sa cosa s'animarà.

Sa darrera que mos ha arribat des nostro batle és bona. Haureu pogut comprovar que una de ses poques obres fetes per aquest Ajuntament que ha merescut sa nostra aprovació i es nostres elogis sense reserves és es Centre Sanitari. Idò ara resulta que es batle diu públicament que "se'n peneixen d'haver-lo fet". Això és molt fort. Tant, que si no ho sabéssim de font segura no ho repetiríem.

UN SORD

la nostra HISTÒRIA S'ESBUCA

El passat dia de Sa Fira un grup de joves sensibilitzat i que se n'adona de les necessitats del nostre poble, va muntar una taula de recollida de firmes per demanar a les autoritats que no deixin esbucar La Pau de Castellitx. A tothom que anava a firmar li regalaven un crespell de Pasqua com a símbol de que per ventura ja no hi serem a temps.

En recolliren moltes de firmes, però encara n'haurien pogudes recollir més. El dia no va acompanyar gaire i la pluja va jugar en contra.

Les firmes es presentaran segurament a les nostres autoritats, és a dir, a l'Ajuntament i també al Govern Autònom. Ja sabem que aquestes firmes no tenen un valor legal que pugui obligar les autoritats a fer-ne cas, però sí tenen un valor simbòlic i de conscienciació de la gent.

Per una banda recorden a les autoritats que si no actuen de pressa s'esbucarà una de les esglésies més antigues de Mallorca, i per l'altra sensibilitzen a la gent de cara al problema, fan que per uns moments reflexioni sobre la necessitat de conservar aquest patrimoni, que és el nostre passat i la nostra història.

Possiblement ara, perquè trona, s'enrecordaran de Santa Rita; o potser més bé perquè s'acosten les eleccions.

Les gestions per restaurar l'església es varen començar fa devers set anys, i semblava que a hores d'ara les obres ja estarien fetes. Culpables sempre se'n poden trobar, però el que sí és clar és que no hi ha hagut interès per part de les nostres autoritats.

Mentres era prop de la taula de recollida de firmes per a donar el meu suport, va venir el propietari de Punxuat a firmar, va desitjar als joves sort en l'empresa i a veure si aviat s'arreglaria. "Jo vos he guanyat", foren les seves paraules. És veritat i ja fa un parell d'anys que ha guanyat, perquè es va moure i va tenir interès. Llàstima que les nostres autoritats no estimin les coses del poble com a cosa seva.

Els regidors del PSM fa un parell d'anys presentaren una proposta a l'Ajuntament perquè es fes una escola-taller per arreglar Castellitx, és un sistema que molts de pobles de l'Estat han emprat per a restaurar els seus monuments, és molt avantatjós ja que, a més d'obtenir fàcilment subvencions, es forma professionalment a joves i dóna llocs de feina. A Manacor n'hi ha una d'escola-taller i ha restaurat la torre dels enagistes. La proposta va quedar en això, en una proposta, la majoria va dir que s'ho estudiaria però han passat els anys i encara és l'hora.

Desitjaria que aquests joves vessin fruitar el seu esforç i que servís per demostrar a les persones que manen la necessitat de conservar Castellitx.

Un altre tema d'amenaça de ruïna que hi ha al nostre poble és el del teatre. El teatre s'esbucarà i és molt perillós que s'utilitzi. A petició dels regidors del PSM, l'arquitecte ha fet un estudi de la solidesa de l'edifici i el resultat no pot esser més desalentador. El teatre amenaça ruïna. És d'esperar que les nostres autoritats no deixaran que s'esbuqui, que faran les passes pertinents perquè es realitzin les obres necessàries. És una llàstima que disposant d'un local com el teatre es deixi degradar d'aquesta manera, amb la falta que fa per poder-hi fer activitats. Molts de pobles pagarien per tenir-ne un.

Molts de locals i símbols històrics del nostre poble s'esbuquen: el local de l'esplai, la rectoria, les teulades de l'església, les creus de terme, etc.

Davant tot això i molts d'altres temes un es fa les preguntes: ¿S'han aturat alguna vegada a pensar les nostres autoritats amb les necessitats reals del nostre poble? Han fet una planificació de futur a curt i a mig termini? ¿Han resolt en aquests tres anys i mig de govern alguna de les primeres necessitats que té el poble? Un acaba pensant si val la pena viure a Algaida.

noticiari de l'O.C.B.

El mes d'octubre passat férem l'anunciada excursió a la Talaia Moreia d'Artà. Va ser tot un descobriment per quasi tots nosaltres la visita a aquells amagats i solitaris paratges. La península d'Artà és d'una grandiositat imponent, no per l'altària de les muntanyes que visitàrem, sinó per la nuesa de les masses rocoses, solsament poblades de carritxeres i garballons, i per la sensació de solitud que s'experimenta tot caminant entre les immensitats del cel i la mar. Aquesta sensació queda expressada en la vella cançó popular mallorquina que diu:

Qualsevol que del món fuig
perquè no el puguin trobar
que se'n vagi a retirar
damunt el Bec de Ferrutx.

Les vistes que s'albiren d'allà dalt són fabuloses: des de la Península de Formentor, Cap des Pinar, Badia d'Alcúdia i, ja més prop, la Colònia de Sant Pere, Betlem i Es Caló. Girant l'ullada a l'altre costat es distingeixen les cales verges que visitàrem l'altre any: Matzocs, Font Salada i S'Arenalet des Verger, vigilades per la Torre d'Alberca i el Faralló del mateix nom.

Al cim de la Talaia Moreia hi ha una torre de les anomenades de vigilància, molt ben conservada i que reproduïm a la fotografia que acompanya aquest text.

Pensàvem, altre vegada, que pel fet d'anar-hi en cotxes particulars seríem pocs i vàrem ser quaranta, tot un èxit de participació. A veure si hi ha continuïtat per a les properes sortides.

Activitats dels mes de novembre:

Diumenge dia 16: Excursió a Sa Mola de Planici i el Camí dels Aljubets, entre la Vall de Superna i Banyalbufar. Sortida a les 9 de Plaça. Preu 900 P. Apunteu-vos abans de dia 13 a Catalina Martorell o Antònia Ma. Mulet. Suposam que serà prou interessant vistes les diapositives que del recorregut ens mostrà el mes passat en Jaume Llabrés. (Aprofitam per donar-li les gràcies per la bona vetlada que ens va oferir i que va poder disfrutar una molt nombrosa audiència).

Divendres 28: Audiovisual sobre "Els torrents de la Serra de Tramuntana" a càrrec d'en Manuel Osuna Amer (el nostre guia de les excursions) a les 9'15 del vespre i al local de l'O.C.B.

Diumenge dia 30: Excursió cultural-turística amb cotxes particulars a S'Aguila d'en Quart, S'Aguila des Borrassos i Capocorb Nou del terme de LLucmajor. Sortida a les 9 de Plaça.

ets AUCELLS

A n'aquests animals bells
de ploma enrevoltats
que volen junts o escampats,
faré una glosa per ells.
Vos parlaré d'ets aucells
que dins Mallorca he trobats
i haurien d'esser apreciats
tant p'es joves com p'es vells.

Pot ser que es més conegut
sigui es ximple gorrió
que dins cada població
vola simpàtic i agut.
També hi ha es puput
i es busqueret petitó
que a pics s'enganapastor
el sol deixar ben fotut.

Es garrit es verdelol,
molt bella sa cadernera
que té un cantar de primera,
escoltar-la és un consol.
Igualment es rossinyol
canta com una sirena,
simfonia vertadera
que alegre tot es redol.

Si p'es camp pegau ullada
potser les vegeu passar:
Es bec-dur i es bell pinzà
semblen de ploma pintada
de colors molt ben mesclada
que valen ulls per mirar
i a lo millor veis volar
o sól.lera o cucullada.

Un aucell quan surt d'es niu
és perquè ja pot volar
i se disposa a donar
aquest pas tan decisiu.
Un caçador que va viu
lo bo sap apreciar.
Bones peces per caçar
són sa cega i sa perdiu.

De sa mèrlera se pot dir,
és obscur es seu color
i ara a sa col.lecció
uns quants ne vull afegir:
Pica-mosques, xibatlí,
capxerigany i tudó
i es passarell, volador,
que també es veu per aquí.

Es formiguer se consola
perque hi té gran maestria;
amb estil, fora mania,
ses formigues s'empassola.
Mentrestant, vola qui vola,
ha passat una falzia
i a's mateix temps se sentia
que cantava una terrola.

Sa guàl.lera té sa carn fina,
mòlt se sol apreciar
i tórtores també n'hi ha
a dins s'illa mallorquina.
Més petita és sa titina
i es ferreret, és ben clar,
i volant sobre la mar
se pot veure sa gavina.

Molts d'aucells de temporada
també vénen per aquí.
Aquests solen acudir
es temps que més les agrada.
En s'hivern una tongada
a ses illes sol venir
i llavò tornen partir
quan sa calor és arribada.

Amb un vol molt decidit
formant uns esbarts molt bells,
s'entreguen ets estornells
tots carregats de delit.
Coa-roja i es ropit,
també animats vénen ells
i ulls de bou, que són aucells
d'un tamany bastant petit.

A's tord, es més popular
d'es visitants de s'hivern,
se'l reb pitjor que un extern
amb s'escopeta amb sa mà.
Es trons li solen tirar
se pot dir de quern en quern
i està més content que un pern
es qui molts ne pot caçar.

En canvi quan fa calor
s'oronella mos visita
i posant sa seva fita
treballa molt bé es nieró.
Intel.ligència i valor
ella té i ho aprofita.
Sembla que tot ho medita
amb bastanta precisió.

Tampoc no puc oblidar
aquestes aus majestuoses
que volen tot afanyoses
p'es seu aliment trobar.
Són ses de rapinya, és clar,
algunes són molt hermoses
i les tenim molt geloses
perque es poden acabar.

Es xoric i s'esparker,
sa milana i es falcó,
es mussol i es voltor,
s'òliba i es corp també.
Quasi tots han menester
especial protecció
p'es seu perill d'extinció.
Perder-los no mos convé.

Ja he arribat a sa rel,
sa glosa ja he acabada.
A n'ets aucells he donada
una ditada de mel
perque jo ho trob bon model
quan alç sa meva mirada:
Veure-la d'aucells poblada
entre nosaltres i el cel.

JAUME JUAN

PRIMER PREMI DEL 5È. CONCURS DE GLOSES DE CALONGE. SANT MIQUEL 86.

ACTIVITAT DEL PSOE A ALGAIDA

El passat dia 11, dia de Sa Fira, va estar entre nosaltres el Sr. Francesc Triay, que ha estat designat candidat a la Presidència del Govern Balear pel PSOE a les eleccions que s'han de celebrar pel juny de l'any qui ve. El Sr. Triay es va reunir amb representants de diverses entitats del poble i amb membres i simpatitzants del PSOE.

Pensam que l'acte es pot emmarcar dins el que anomenaríem campanya preelectoral i de presentació del candidat d'aquest partit. A la reunió es va passar revista a diversos problemes que afecten al poble: residència dels vells, municipalització del camp de futbol, abastiment d'aigua potable, eliminació d'aigües residuals, normes subsidiàries i altres. Es va parlar també de la possibilitat de fer extraccions de sang per a anàlisis sense necessitat de desplaçar-se a Ciutat, millora fàcil d'introduir amb un mínim de bona voluntat per part de l'Ajuntament. A part de demostrar el Sr. Triay la seva predisposició favorable per a resoldre aquests assumptes, va quedar clar que la solució la té l'Ajuntament i que és precís pressionar-lo.

Vàrem parlar amb el Sr. Triay de la premsa forana, de la seva funció i dels seus problemes, mostrant-se partidari d'institucionalitzar les ajudes que rep per tal d'eliminar els favoritismes i fixar uns criteris objectius que regulin les subvencions.

— noticiari —

Inevitablement va sortir el tema de les darreres eleccions municipals i de la indisciplina dels seus candidats. El Sr. Triay va dir que el partit assumeix l'equivocació que va cometre i reconegué que pot esser un handicap pels seus candidats; considera, però, que varen obrar correctament expulsant del partit els regidors rebels i creu que els fets passats no tenen per què influir massa en els resultats de les pròximes eleccions.

Ses gloses d'En Pere-Gil

A EN JAUME JUAN

DE CA'N TOLEDO, D'ALGAIDA

GUANYADOR EL 1er PREMI DEL Ve CONCURS DE GLOSES DE CALONGE-SANT MIQUEL/86

Quan qualcú m'ha informat
que amb sa teva mestria
aucells havies glosat,
he tengut una alegria
sabent que havies guanyat.

Voldria esser es primer
a donar-te s'enhorabona,
perquè, Jaume, tal com sona,
ja fa temps que gloses bé.

Company de moltes TROBADES,
considerant-te un amic
estic content que aquest pic
no hagi glosat de bades.

Ara, amb aqueixa marrota
pots començar a fer es niu
i donar gust a sa perdiu
si et cerques una al.lota.

Ja ho diu n'Angeleta de Son Servici:

"Aviat en donarà amb una cullereta,
a En Planissi".

*Amb una forta abraçada
del teu amic i confrare*

Pere-Gil

Octubre 1986

SALUT

GASTRITIS

Es la inflamació de la mucosa gàstrica, que pot ser aguda i crònica. Aquí ens referirem a la forma aguda. Aquesta inflamació de la mucosa pot ser de forma esporàdica, però també pot contribuir al brot agut d'una gastritis crònica. Pot aparèixer a qualsevol edat i en la seva aparició no hi té cap influència el sexe.

Les causes que poden produir-la són múltiples. Entre elles cal destacar:

a) A causa de panxades, en especial d'aliments molt condimentats i greixosos i amb l'abús d'alcohol i vi.

b) Per menjar aliments molt calents o mal roegats; també per menjar de pressa o amb dentadura deficient.

c) Per ingestió de medicaments, com l'aspirina.

Sol començar amb intensa anorèxia, amb certa repugnància als aliments, nàusees i freqüents vòmits, al principi de contingut gàstric i després solen ser biliosos. Es nota mal olor de boca i dolor epigàstric difús que sol calmar-se amb calor local. Hi ha ocasions en què l'estat general pot estar afectat, pot haver-hi febre i sensació de mareig.

Generalment sol curar-se en un període bastant curt, de 3 o 4 dies.

El tractament consisteix en dur una dieta per protegir l'estómac, seguint les normes dietètiques de protecció gàstrica que vos enumeram:

Generalitats:

Menjades freqüents, lleugeres i a hores fixes.

Menjar a poc a poc, roegant bé i evitant els aliments excessivament freds o calents.

Se suprimiran les carns grasses, embutits, peix blau, marisc i frits, així com els menjars picants i excitants (espècies, cafè, licors, xocolata, etc.)

No fumar en dejú.

Aliments permesos:

Begudes: Aigua natural o mineral sense gas, llet, cafè descafeïnat, infusions de camamilla o malta tèbies.

Sopes: Brou vegetal, sèmols i pastes. Papilles d'ordi, blat i farina (tot ben bullit).

Purés: Patates, ciurons, mongetes, pèsols i llenties. Pastenagues, espàrrecs, bledes i espinacs (tot ben triturat).

Carns: Pollastre, gallina, vadella, xot (bullit o a la planxa). Cuixot de York i cervells bullits o rebossats.

Peixos: Peixos blancs, lluç, pedassos, rap... (bullits o al forn).

Ous: Crus, remenats, bullits, durs o en truita (han d'estar poc cuits i amb poc oli).

Pa: Pa torrat i sense crosta.

Fruïtes: Melicotó, poma, pera... (ha de ser madura).

Postres: Flan, crema, galletes de blat o de farina torrades. Formatges blancs tendres. Evitar aliments molt dolços i pastisseria fina.

ALEXANDRE PIZÀ

ES SAIG

BOLLETÍ DE L'OBRA CULTURAL D'ALGAIDA

Revista mensual. D.L. P.M. 495-1980

Dirigeix.....Delfí Mulet

Administra.....Llorenç Oliver

Mecanografia...Mireia Mulet

Fotografia.....Joan Balaguer

Dibuixa.....Jaume Falconer

Col·laboren....Andreu Oliver

Pere Mulet

Alexandre Pizà

Joan Trobat

Joan Mulet

Francesc Antich

Catalina Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Antoni Munar

Víctor Mulet

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA.

Tl. 665042/272576

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. PETRA.

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

passatemps

PROBLEMA MATEMÀTIC

Una dona molt distreta va obrir l'aixeta per omplir la banyera, se'n va anar a fer altres feines i no hi pensà més. La sort va esser que, com que era tan distreta, no va pensar a tapar el forat del desguàs. Quan se'n va enrecordar, va trobar que la banyera estava a la raseta.

Tenint en compte que la banyera necessita dues hores per omplir-se i que, una vegada plena, es buida en deu hores, ¿quin temps es va torbar la bona dona sense adonar-se'n de la seva distracció?

SOLUCIÓ: El temps que va passar varen
essen dues hores i mitja.

Fuga de vocals

D..S S.M.R.S G.L.D.S
S. P.S.R.N . BR.D.R
.S M.N.D.. P.R .N C.
Q.. V... S.S .NR.M.D.S
. C.M .ST.R.N C.NS.D.S
S. P.S.R.N . F.M.R
.. S G.V.RN.D.R D'.RT.
S. M.NJ. V.NT S.BR.SS.D.S
.MB S.L F.M.NT B.N TR.MP.D.S
P.RQ.. V.L... .NGR..X.R

Solució a la passada fuga de vocals:

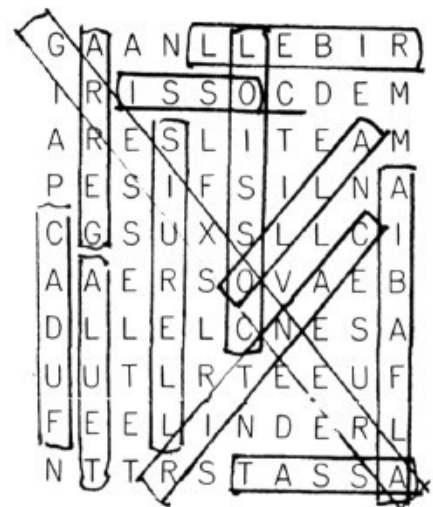
Sa madona de Sa Mata
enguany l'han feta segar;
si se torna descuidar
l'any qui ve la faran batre.

S'aigo des pou de Son Reus
n'es bona per medicina:
si la beu una fadrina
la cura de cap a peus.

M Q U I D U N A
U O V E G M M A
R T N D A I A N
A L O D C T J A
D O A G R J O I
A M A U H A R E
I T M O R N G R
S C O Z T A M O
A D N A L R O M
M I L L O R N A

Sopa de lletres

Localitzau el nom de deu cales de Mallorca, amb la particularitat que tots aquests noms comencen amb la lletra "m". Amb les lletres que sobren podreu llegir un adagi.

Solució a la passada sopa de lletres:
Les lletres que sobren diuen: "Any de mal temps, fins les velles treuen dents".

AVES

TA

ES

LA

PRIMERA

I vos demanareu: I tot això, per què? Idó senzillament, i no cerquen altres intencions, per passar-nos-ho bé. Per viure, per fruir, amb totes les possibilitats, el nostre present: "Carpe diem".

Passat un cert temps, es produí el gran esdeveniment an-siosament esperat pels milers de convidats: després de rifar un viatge a Sa Comuna en carro llarg partint pel Campet i tornant pel carrer des Sol (volta completa, volta KOMANSI), les agulles del rellotge marcaven les dotze. Era el moment assenyalat. Varen sonar les campanades al temps que els convidats menjaven el raïm mesclat amb les olives trencades, com si de la festa de la nit de Cap d'Any es tractàs. Havíem entrat en una nova era. Era el dia 1 del mes I de l'any 0001.

Les portes de la casa 2-4 del carrer de La Unió s'obriren a les nou en punt del vespre. Un gran cartell multicolor amb un estilitzat interrogant i una preciosa vela de tomar ametlles, tot il·luminat amb una moderna bombilla de 60 W, presidia la façana essent mirada obligada de tots els viants (ens meravellam que no hi hagués cap accident). Una estora vermella i dos ramellers donaven la benvinguda als convidats que, després de pagar el mò-dic i popular preu de 47 pessetes, passaven per davall un "secador" per escarpir-se els cabells (no volíem ningú pentinat). L'aventura acabava de començar. Després, la gent escabellada havia de baixar per una desguat i disforja escala, tota il·luminada per ciris, al celler, escenari de la festa, acompanyats pels bellíssims com-passos de l'Adagio d'Albioni.

La data assenyalada per a tan magne succeís va esser dia 4 d'octubre, però, pròpiament, la festa començà un parell de set-manes abans quan el poble es despertà un divendres dematí amb les parets blanques i vermelles de cartells plens d'interrogants. En un principi, la gent no se n'adonà de res. Va esser necessari que passassin un parell de dies perquè el poble començàs a fer les més divertides i inusitades interpretacions: la presentació d'una nova candidatura que oscil·la entre totes les tendències polítiques possibles i impossibles, la celebració de la diada de la Constitució, un nou show preparat per l'Orquestrina, un congrés internacional d'emblanquinadores, etc., etc., etc.

No va ser la presentació d'una candidatura, ni una nova marca de galletes, ni la campanya de promoció de castenyes d'ar-tesania. Senzillament, va ser una festa. Tal vegada vos demanareu: I una festa, per què? Idó pel simple i pla plaer de fer-ne una. És que hi ha d'haver qualque motiu transcendentat? Noltros trobam que no. Fer les coses per fer-les, sobretot si es tracta d'esdeve-niments tan felïços, sol esser sempre més divertit i entreteu-gut.

La Sala.
C/de la Unió 2-4
Alcaldia

????????????

"SALVEM LA PAU"

SOPAR DE L'OBRA

QUINTOS D'ENGUANY

SA FIRA 86

EXPOSICIO DEL PATRIMONI DE L'OBRA

TOMBES BLANQUES DE CALÇ

EN CAMPS D'ALBONS

Gabriel Janer Manila

Ja ho dirà qui serà viu:
aquell vespre a Son Coletes,
sense porc ni ganivetes
feren matances, d'estiu.
(cançó popular)

Fa pocs dies vaig pujar a la muntanya de Randa, sobre el pla de l'Illa, un horabaixa de primavera. En aquest temps, tan a prop de l'estiu, els dies són llargs i la vida s'adorm entre les mates.

Necessitava veure'l, aquest paisatge, escampar la mirada vers les terres que es despleguen al voltant del massís, cap a la banda de Mestral i Tramuntana: els pinars de Treurer, les garrigues de Castelltix, els sementers d'Aubanya, Es Puig Bord, Son Trobat i Sa Mata, fins a Son Coll i Malesherbes.

Terres de call vermell, de conills que salten entre les pedres, terres blanques d'argila, garrigons i pletes, turons i figuerals. I els pobles: Algaida, i Pina, i Lloret, i Sencelles, i Sineu, i Montuïri, i Porreres..., del color de la terra. Des d'Es Morro d'En Moll, la vista s'escampa pel comellar d'Es Llamp fins a les boïres llunyanes, més enllà de Montission. Tomba el capvespre, i mentre cau el sol dins el Ponent, l'ombra de la muntanya s'allarga sobre els camins.

No és fàcil d'explicar, l'odi que han superat aquestes terres. No gaire temps, que les parets del cementeri de Porreres encara servaven l'impacte de les bales.

L'aire — tan transparent — potser és ple de gemecs.

I, tanmateix, per molt que duràs la meua vida, mai no acabaria de donar-li voltes:

Jo no l'he viscuda, la guerra. Però en vaig viure el dolor, el plor d'unigent que havia de callar a la força. Vaig veure com s'encenia la ràbia dins les venes dels homes, la dura misèria de la victòria, la dramàtica impotència dels vençuts, l'espantosa humiliació a la que foren sotmesos pels vencedors, un dia i un altre.

I la marededéu de la Pau entre guinades — quina befa! — pels carrers de la vila: "Reina i Mare vertadera..." I la pena. I tantes històries que la gent explicava en secret, mentre flastomava. Encara les sent, les flastomies d'una dona que se li emportaren el marit a Bellver. Més tard li digueren que potser l'havien afusellat i va córrer d'un cementeri a l'altre a parlar amb els fossers: —Hauríeu vist un home així i així...?

El fosser de Porreres li va descriure l'home que cercava i li digué que l'havien enterrat en una siquia, amb molts d'altres, sota dos pams de calç. Cada horabaixa, a toc d'avemaries, aquella dona sortia a cridar:

—Vatua el món, dic!

—Mal vos tocàs pesta, cago'n l'ostrum!

—Fills de cussal

La història del poble és sempre aquella que s'explica amb veu baixa: Un n'hi hagué que exigí que li portassin una orella de l'home que havia fet assassinar. Un altre féu cercar el bergant que li havia pres la marfanta i ordenà que el portassin a la vila enganxat en un cotxe, que l'arrossegà moribund entre la polseguera. Alguns s'amagaren en una cisterna seca, d'altres partiren i caminaren de nit, fins que arribaren a la mar i s'embarcaren. I els capellans vengia a cantar tedeums.

Beatos de llei vedada,
en bon matí els sent passar
amb so rosari en sa mà
i sa pistola amagada.

Hi havia qui remugava entre dents aquesta
corranda.
Arribaren a amenaçar fins i tot el pare,
per a que delatàs on s'havia amagat el
fill i capturar-lo... Dotze anys després,
—vers el 1.948— en un glosat que feren
a San Jordi, mestre Llorenç Capellà,
de Can Batle, s'atreu amb aquesta:

Anit fa dotze anys rodons
que em dugueren a Vilafranca
damunt una tomba blanca
enrevoltat de matons
que se feien il·lusions
de fer una Espanya Santa;
i ara fan tanta de planta
com un gat que no s'aguanta
enrevoltat d'estelons

La cançó va prendre com el rostroll
dins la memòria de la gent i encara ara,
tants d'anys després, pocs n'hi ha d'aquell
temps que no la recordin.

Quan la companyia "Artis" acudí a
Algaida a representar El Rei Pepet d'en
Pere Capellà, poques setmanes
després de la mort de l'autor, el públic
no s'estava de fer-ne una lectura
subterrània de la comèdia: En Pepet, fill
del rei d'un país vençut, havia estat
abandonat, essent infant de draps, vora
la barraca d'uns carboners amb la
intenció de salvar-li la vida.

Un dia, passats els anys i establert de
bell nou el govern legítim del poble
—un govern de rondalla— tres cavallers
antics acudien a cercar aquella
jovença per a que fos rei. La conversa
entre en Pepet i na Catalina és
espontània, franca:

Catalina:

Amaga't dins es torrent
i allà estaràs més segur.

POR LAS ARMAS

Pepet:

¿Per què?

Catalina:

Perquè aquesta gent
te deu venir a cercar a tu.

Pepet:

¿I jo què he fet malament?

Catalina:

¿I si t'enduen?

Pepet:

¿Per què?

(Acte I/Escena 8a.)

La gent es pegava colzades, mentre els
actors recitaven el diàleg. Els més
agoserats s'atreuien a dir, secretament:

—Això son les paraules que tingué en
Pere Capellà amb en Pere Lluïl, de Can
Tiró, tot just havia esclatat el Moviment.

En Pere Tiró es va batle del poble i
diuen que en Capellà l'advertí, abans
d'embarcar-se:

—Amaga't, que faran desastres.

I respongué en Pere Tiró:

—¿I jo què he fet malement? Si no he
fet res en no ésser bé...

Si em reclamen la vara els ho entreg,
i prou. ¿Què més poden voler?

Li segaren la vida, com qui talla una
vara. També son pare morí afusellat, i el

seu germà: tres d'una mateixa casa, a Manacor. Jo la record, la mare dels Tirons, la pell pàl·lida i els ulls morats. Quan va morir, aquella dona, els capellans no hi volgueren acudir amb la creu alçada i no permeteren que fos enterrada en lloc sagrat, perquè havia refusat els sagraments que venien d'unes mans tacades. Explicaven en secret que li havien trobat doblers de la República dins el matalàs, "paper vell", guardat amb l'esperança —qui sap!— que algun dia tornaria a córrer.

N'hi va haver d'altres d'algaidins, que també moriren al cementiri de Manacor: en Llorenç Móra, en Tomeu Bandereta, en Joan Serení, en Miquel de sa Talaieta, un de Can Metge, en Miquel Mindona...

Només tenia devuit anys, en Miquel, i l'endemà sa mare el cercava amb un bolc de roba per la casa de la vila... Ningú no volgué donar-li explicacions i aquella dona reclamava el fill, desesperada, pels carrers i la plaça... que hauria fet plorar le pedres...

Una dona de Montuiri m'explicava que se n'havien enduit el seu pare. Fa temps que m'ho explicava. Deia:

—Un matí, en despertar-me, mumare plorava: "Se n'han enduit ton pare", em digueren. Jo només tenia cinc o sis anys... Davant canostra teníem un d'aquests individus que anaven per les cases a cercar homes i llavors els mataven per la carretera... Vàrem tancar les portes. Jo no comprenia perquè se n'havien enduit mon pare. ¿Com pot comprendre-ho, un infant de sis anys? El tengueren cinc anys, presoner: al vaixell, a Can Mir, a la presó a Formentera... A canostra totes les conversacions giraven entorn del mateix tema, vora el foc, la gent que venia, perquè tothom té amics i, baldament se n'haguessin enduit mon pare, ens quedaven amics... A Can Mir, els que s'enduien a matar es despedien dels companys que quedaven, i era terrible... A l'escola, les altres nines em pegaven pel cap i era terrible... i no paraven de dir-me: "Tu tens ton pare tancat, sou esquerrans vosaltres, tu tens ton pare tancat..." Mai no ho he oblidat això... Al cementiri de Montuiri en duïen a matar de Campos i

el rector els anava a confessar. Jo he sentit contar a mumare que un vespre que en mataren no sé quants, es rector va dir: "Jesús i són uns pobres homes, no tenen res; però matau-los aviat". I els crits se sentien del poble... Dins Can Mir mon pare va fer molts d'amics, va conèixer un mestre d'escola, que enviava feina al meu germà i el meu germà la feia i llavors l'hi enviàvem de bell nou i ell la corregia. Amb la idea d'escriure-li les cartes, vaig aprendre d'escriure. Quan va sortir de la presó, cada nit somiava, i mumare havia d'agafar-lo pels braços, perquè sempre pensava que el s'enduien a matar i cridava.

També un home de Porreras m'explicà ja fa temps:

—Al cementiri vell de Manacor hi havia una metralladora que començava davers les onze a matar i fins davers les quatre del dematí: tac-tac-tac; tac-tac-tac, tac... I res... Per aquí deien, quan ja se n'havien enduit els primers: "No, i enca-

ra hem de fer la segona porgada... Hem de passar el garbell". Gats, analfabets, se n'anaven per Santanyí, se n'anaven per Montuiri a cercar gent... Se n'anaven a fer la feina pels altres pobles. Més de cinc-centes al.lotes sortien cada diumenge a fer el "pasacalles". Cantaven... "luceros" i què sé jo què deien... Només tenien mate-

ra. Es batle es va amagar amb un germà seu dins una garriga, entre Montuiri i Randa. Els dugueren vius i la gent corria: "Ara els duen, ara els duen..." Llavors els s'endugueren a l'estació per dur-los a matar a Ciutat. La gent cridava: "Els hem de tancar tots. No n'ha de quedar cap..." ¿Saps quants n'hi mataren darrera La Creu? Cent-vuitanta tres. Corria la sang, qualche vegada fins a la carretera... De Porreres tot sol en despatxaren quaranta. N'hi va haver que els tiraren dins el pou de Son Lluís i gent que cercava esclata-sangs va sentir els esglais... Llevaren l'escola, perquè l'havia començada la República i en feren un caramull de brutor. Ara fan oi, els que queden, d'aquells que anaven a matar. Un d'aquí a prop, que sempre havia estat llogat per missatge, deia: "Ara aniré a festejar l'al.lota que voldré, perquè no en faré pus mai de feina, jo. No en faré pus mai". Li hagueren d'eixamplar els calçons, de tant que va engreixar, perquè només traguava pollastres, i farina, i de tot, cap a caseva. Quan

estava malalt, que es va morir. ara fa poc, no hi deixaven entrar ningú, perquè només veia escopetes i carrabines...

Els testimonis es podrien multiplicar. Són veus anònimes que tinc guardades en gravacions. Ja fa alguns anys que les vaig fer. Llargues hores que relaten la misèria dels homes d'aquesta terra, contingudes en la simplicitat d'una casette. Moltes d'aquestes veus ara ja són mortes. En pitjar la tecla, reviu en momentàniament per recordar-nos tantes poquedats, tants d'infortunis.

L'ombra de la muntanya, amb el sol que tomba, s'allarga sobre les terres del Pla. Mitja dotzena d'arbres cremats -ullastres i pins- s'alcen sobre les roques com espectres. Els pobles s'estenen silenciosos entre garrigues i pastures. Les campanes callen.

Aquest article es publicà al suplement "Memòria Civil" del diari "Baileares" (3/Agost/1986).

mentintines

NO ME DEIXIS MAI!

Ets el meu pa de cada dia, suport existencial. No me deixis mai! Per tu conec la fruïció d'estimar sense luxúria. El teu bes és càlid com el blat, senzill com la flor del camí, i té l'aspra alegria de la mata tendra. Intueixes els més subtils matisos de l'amor; exhaureixes el plaer de la mirada i del frec; no esperes, per estimar, la complicitat de la nit ni els amagatalls ignorats, ans tota la llum del dia i l'amplària del camp et són bon recer per a la carícia. Ets per a mi aigua de pluja a la matinada. Estimar-te és estimar la natura. No me deixis mai!
No me deixis mai!

CATALINA MAS TARGA

CRÒNIQUES MUNICIPALS

I.- "NORMES SUBSIDIARIES"

Quan llegireu aquest escrit, el termini de presentació d'al·legacions a les "Normes" haurà acabat. Hem remarcat la paraula "Normes", perquè allò que en principi havia de ser una proposta global de planejament de tota la problemàtica urbanística del nostre terme, finalment, per desig de la majoria municipal, ha quedat reduït a un senzill projecte de delimitació del casc urbà d'Algaida, Pina i Randa.

D'aquesta manera, queda sense ordenar un tema d'urgent solució com és la construcció incontrolada en sòl rústic. Com veis, la majoria municipal, una vegada més, demostra que no vol ni pot enfrontar-se als problemes importants del poble. Per a ells, l'important són els interessos particulars i no els problemes col·lectius. Amb una actitud de clara irresponsabilitat política, han elaborat un senzill, i fins i tot defectuós, -perquè li manquen diversos estudis preceptius- projecte que pretenen aprovar abans d'acabar el seu mandat, de la manera més ràpida possible.

A pesar de la nul·la informació que ha donat la majoria sobre el fet que el projecte es trobava a exposició pública -ni tan sols han col·locat avisos en els llocs de costum-, el nombre d'al·legacions ha estat important. Una trentena de particulars han presentat les seves. També ho han fet el Col·legi d'Arquitectes, diversos professionals, la Cooperativa Alpira, l'Agrupació d'Algaida del PSOE i l'Agrupació d'Algaida del PSM.

A la valoració ja exposada més amunt i a la denúncia que hem fet diverses vegades de no aprovar el procés de redacció d'unes "Normes", pel preu, econòmic i polític, que això ha suposat al nostre poble, quan era més senzill aprovar definitivament les Normes anteriors, ara afegirem els aspectes globals que, al nostre parer, mereixen ésser criticats del projecte exposat:

- els nombrosos errors que conté; sembla com si hagués estat elaborat molt ràpidament.
- es parla de zones d'equipament -per exemple, el camp de futbol-, però no s'especifiquen les condicions d'ús.
- hi manca un catàleg dels edificis que han d'ésser objecte d'especial protecció, entre ells els molins i les creus de terme.
- no es preveu una via de connexió ràpida del trànsit de la carretera de Manacor amb la de Lluçmajor, sense passar pel casc antic.
- hi ha traçats de nous carrers de difícil justificació tècnica, com el que afecta a la casa de Can Mulet de Plaça.
- no s'ha tengut la prevenció de no perjudicar la Cooperativa Alpira.
- es produeix un augment injustificat del sòl urbà a Randa, amb possibilitat de construcció en llocs que haurien de ser protegits, a fi de no rompre la tradicional fesomia del llogaret.

II.- TEATRE

A principis d'estiu presentarem a l'Ajuntament la proposta que l'arquitecte municipal elaboràs un informe tècnic sobre l'estat de manteniment i conservació del Teatre. Ara ja en coneixem el contingut i ens dol haver de comunicar que és ben determinant: els crulls clarament visibles afecten l'estructura de l'edifici, fins al punt que un fenomen atmosfèric accentuat, com una nevada o una ventada, pot provocar el seu esbucament. Aquest n'és el resultat, de la política de deixadesa i negligència de la majoria municipal.

Davant aquesta situació, hem presentat una moció a l'Ajuntament perquè en el Plenari del mes de novembre -potser ja s'haurà celebrat quan la revista arribi a les vostres mans- siguin adoptades mesures d'urgència convenients, tant per al cas del Teatre com per a La Pau de Castellitx.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Bartomeu Trobat Garcias. Ens va deixar dia 13 d'octubre als 74 anys.

Macià Sastre Garcias. Va morir dia 14 d'octubre i tenia 77 anys.

Catalina Puigserver Amengual. Morí dia 27 d'octubre a l'edat de 77 anys.

Naixement: Catalina Maria Pizà Carbonell, va néixer dia 4 d'octubre, filla de Maria.

Recordau aquelles processons de Filles de Maria? Eren altres temps. Vos refrescam la memòria amb una bella mostra de joves baixant pel carrer de s'Aigua. Sa Plaça al fons.

(Foto cedida per Antònia Sitjar)

PINA

Començarem amb una notícia que és motiu de joia i alegria pels pineros: ens referim als vots que va fer com a monja franciscana na Margalida Andreu Juan el passat 18 d'octubre a l'església de Pina. Culmina d'aquesta manera una vocació que ha anat madurant poc a poc, al llarg dels darrers anys de dedicació i ajuda als més necessitats, concretament als nins abandonats en Es Molinar. Desitjam a na Margalida que aquests camí que acaba d'emprendre, fent negació de tantes coses, renunciant a una vida fàcil i còmoda, amb valentia i coratge, dins aquesta societat materialista i de consum d'avui, que ha arraconat els valors espirituals, estigui ple de moments feliços i ens serveixi d'exemple a tots. Enhorabona i felicitats, Margalida.

Damunt les passades festes, hem de dir que són de destacar els focs artificials del dia de la revetla, cosa a la qual no estàvem acostumats els pineros. També volem destacar les corregudes i els jocs pels al.lots, amb moltes de joies, que feren que els menuts s'ho passassin molt bé. Llàstima que el darrer dia no poguessin acabar bé, ja que es va haver de suspendre el ball de bot degut a l'aiguada que va caure: 59 litres.

Tema a part, i que n'hem de xerrar forçat, és el bou dels Joans, que si no ho haguéssim vist seria mal de creure. Compraren un bou per fer una "corrida" i se va desnucar tot sol; en compren un altre i unes hores abans dels "toros" anaren a veure'l i se'ls va escapar; no el pogueren trobar fins al cap de vuit dies, dins una garriga prop de Pina; no hi hagué manera d'agafar-lo, i no va ser per falta de voluntaris; també provaren d'adormir-lo i no pogueren, fins que la setmana passada el mataren d'un tir. Toros no n'hi hagué, emperò parlar-ne, a Pina no s'ha parlat de res més el darrer mes, hi hagué més show que si s'ahguessin celebrat els toros. I lo que és callos, sopars, dinars i carn de bou, n'hi ha que ja en van farts, qualque Joan l'haurà avorrida. A lo millor l'any qui ve hi ha més sort i toream el bou; enguany ens ha toreat ell a noltros.

Aquest mes volem donar la bnevinguda a un nou subscriptor d'ES SAIG. No tendria res de particular si fos una subscripció més; lo bo és que ara les notícies de Pina arribaran a Huamachuco, al Perú. Aprofitam per saludar-te: Hola, Frai Paco.

Pluviòmetre: Segons les dades que ens facilita Na Marianne, ha plogut de veres: el mes de setembre 149'5 litres i el mes d'octubre 130'1. Esperam que el temps continuï, sense abusar, per aquest camí.

XESC OLIVER

SES MOLES

Quan l'auga neix a llevant
que sa nit ja s'arracona
si me trob devers Sa Coma
és que estic matinejant
i es sol que se torba tant
en s'hivern no té plomada
i s'ombra és tan allargada
tenguent Ses Moles davant.

Ses Moles són tancats prims
de call vermell i pinyolada
o hi ha una vabra travada
o una truja amb porcellins;
i en es racó de més endins
una barraca encapullada
a vegades mig esbucada
per defora o per dedins.

De no molt bones parets
i qualcuna embardissada
a redols ben embonyada
a punt de fer-s esboldrecs
i es portells bastant estrets
i de baixa cantonada
i tapats qualque vegada
amb feixos de llenya secs.

Cadascú si pot hi té
a devora una pica,
una cisterna petita
per s'aigua que s'és mester,
i si l'any és poc plover
que d'aquest brou no se'n replegui
i es bestiar volem que begui
en Llorenç n'estarà bé.

BERNAT COLL SUREDA

QUI SON ELS JOVES QUE ES DROGUEN? (2)

El toxicòman és un jove, un adolescent, que per les raons que siguin se sent malament dins de la societat i adopta el camí de la droga com una via de marginació, amb la intenció molt sovint inconscient de cridar l'atenció. En la seva ingenuïtat d'adolescent li sembla que és suficient de proclamar que "ell no és d'aquest món" per estar-ne realment fora. Pensa que pot justificar la seva actitud totalment irresponsable dient que ell no té cap deure concret amb la societat perquè ningú no li ha demanat permís per posar-lo en aquest món. Podríem considerar que està dins una closca "d'angelisme", és a dir, que com que no és responsable d'haver nascut en aquesta societat i, a més, en condemna -i no sense raó- la falsetat i la injustícia, es considera dispensat de tota actitud responsable respecte de la societat.

Vist així, i oblidant-nos que es tracta d'un adolescent, podríem donar la raó a aquells que consideren que els toxicòmans són persones que han adoptat la toxicomania com una forma de vida lliurement escollida, la qual cosa pot ser molt certa referida als toxicòmans clàssics, d'abans, i als adults d'ara (com alguns escriptors i artistes i com, sobretot, els executius, directors i polítics que s'han fet cocainòmans). Però no ho podem afirmar dels toxicòmans adolescents i joves de què parlem aquí perquè la curta edat de l'inici no els permet prendre una tan greu opció amb prou coneixement de causa.

Cal saber, d'altra part, que la toxicomania que afecta els joves i adolescents de casa nostra ho fa sense distincions de condició social, econòmica o cultural.

S'ha associat sovint, i no sense motiu, el fenomen de la drogadicció juvenil i la delinqüència. No es pot identificar el toxicòman amb el delinqüent perquè no tots els drogadictes són delinqüents. Un jove drogadicte és una persona que troba unes dificultats en l'etapa de la seva adolescència i que acaba adoptant la droga com un fals recurs. Ara bé, això no vol dir que aquesta persona sigui un delinqüent, ni d'un bon tros. Cal saber que el toxicòman no comet actes delictius si no és per necessitat, perquè es troba sense droga i procura aconseguir-la de la manera que pot. Però no és una persona que, d'entrada, estigui mancada de moral o de sentit de la justícia com pot ser sovint el cas del delinqüent, sinó que va perdent aquestes qualitats personals a mesura que s'endinsa dins el xuclador de la drogodependència. Però si amb l'ajuda corresponent arriba a superar l'esclavitud psíquica que sofreix, torna a recuperar els seus valors morals i repudia les actuacions vergonyoses o delictives que havia comès sota l'efecte de la droga o empès per la necessitat d'aconseguir-ne.

Margalida Puigserver

ESPORTS

FUTBOL

En primer terme, volem rompre una llança pel primer equip del C.E.Algaida, primer classificat de Primera Regional durant tres setmanes per mèrits propis.

Començament de lliga que ni els més optimistes aficionats podien preveure. Però lo cert és que, mentres passen partits, l'equip del nostre poble demostra, ha demostrat durant el primer quart de campionat, ser el millor.

Tres punts ha perdut dels setze en disputa. Goleja i es mantén entre els menys batuts en defensa. Desitjam que el bon ritme continuï.

Només una referència a un fet que encara fa més meritòria la campanya dels jugadors de la plantilla; és que les lesions greus que han sofert diferents membres de l'equip no ha minvat el bon fer de la plantilla dins el camp; esperem que no disminueixi el rendiment de l'equip en els propers compromisos i no es rompi la bona ratxa. Desitjam la recuperació dels lesionats i la seva prompta reincorporació en defensa de l'Algaida.

Els darrers resultats han estat:

Juve-Algaida 0-3

Algaida-Marratxí 1-0

Son Roca-Algaida 1-2

Algaida-Alqueria 3-0

Total: vuit punts, quatre positius. Més no pot ser.

(Aprofitarem per recordar-vos els partits que l'Algaida té el mes de novembre dins Es Porrassar:

dia 9: Algaida-Bunyola a les 15'30

Dia 23: Algaida-Sant Jordi a les 11)

Continuant amb el futbol, direm que els tres equips d'edats inferiors també han començat els respectius torneigs amb aquests resultats:

Juvenils

Algaida-Campanet 2-2

Alqueria-Algaida 4-1

Algaida-S'Horta 3-1

Ses Salines -Algaida 5-3

Infantils

Colònia-Algaida 4-2

Algaida-Ses Salines 5-3

Alevins

Margaritenc-Algaida 0-0

Anim i endavant.

Com a aficionats del futbol, ens podem congratular que el passat dia 11 d'octubre, dia de Sa Fira, s'aixecaren les torres metàl·liques per a l'enllumenament del camp de futbol. Bona notícia que serà millor si es posen els focos per poder practicar el futbol amb més comoditat.

Enhorabona als qui col·laboren en totes les instal·lacions del camp, perquè les més de vuitanta fitxes de joves i nins no estiguin immobilitzades.

BILLAR

Enguany l'activitat de la penya de billar d'Algaida torna a posar-se en marxa. Deim això perquè els socis i simpatitzants d'aquesta modalitat practiquen al local social. Falta tal vegada l'organització d'alguna prova competitiva per motivar encara més els billaristes.

També referent al billar hem de dir que en Tomeu Tomàs ha substituït en Bernat Blanc com a coordinador de les activitats de la penya billarista. Esperam que l'èxit acompanyi la seva tasca.

ESCACS

L'equip A del Club d'escacs d'Algaida ha obtingut els següents resultats:

Alcúdia-Algaida 4-0

Algaida-Palma 3-1

Lloseta-Algaida 3'5-0'5

Resultats de l'equip B:

Can Nofre-Algaida 3-1

Algaida B - Porreres 2-2

Sa Nostra-Algaida 2'0-1'5

Anim per a tots els nostres esportistes.

JOAN TROBAT

NOTÍCIES D'ARXIU

Al nº 52 d'ES SAIG, corresponent a l'abril de l'any passat, vàrem comentar l'organització dels serveis sanitaris a Algaida durant els segles XVII i XVIII. Avui ens limitam a transcriure un document que ja correspon a principis del segle passat i que, en conjunt, no fa sinó confirmar el que dèiem en aquell article: els problemes per trobar metge -problemes que ja no eren tan greus perquè hi havia més metges-, les dificultats per cobrir aquest servei a Pina i Randa, l'obligació de visitar gratuïtament els pobres, el permís de cobrar "la gratificación acostumbrada" -és una llàstima que no es digui quina era- als algaidins que podien pagar-la, la forma de pagar al metge per part de l'Ajuntament, etc.

El document està en castellà i el transcrivim literalment, respectant inclús l'ortografia.

"En la Sala Universidad y Villa de Algaida en el Reyno de Mallorca a los 24 días del mes de Septiembre de 1826.

Congregados y juntados el Magco. Sr. Dn. Juan Reus Ble. Rl. los Regs. Dn. Guillermo Mut, Dn. Franco. Sastre, Dn. Juan Servera y Dn. Bernardo Oliver con intervención del Sr. Procuradr. Síndico del Común Dn. Pedro Juan Ribas: Haviéndose tenido presente para dicho Ayuntato. que el Dr. en Medicina Dn. Juan Monblanch no podía por ningún estilo ni esfuerzos que hiciese el dar cumplimiento a su deber según la Resolución y Contrato otorgado por el mismo y aprobado por este Ayunto. con fecha 16 Agosto próximo pasado a causa de ser algo crecido el número de enfermos y tercianas que hay en el día, y tan estraviado este término a que se había obligado; y además el quedar privadas de este beneficio las sufragáneas de Randa y Pina, y de consiguiente el tener que ir fuera término en busca de Médico para su más prompto remedio les resultarían incalculables males, que tal vez serían la causa o primer origen por donde podría en algún tiempo el formarse cierto odio entre una misma Familia y

término, cosa tan opuesta a las benéficas y Reales Intensiones de nuestro amado Monarca el Sr. Dn. Fernando Séptimo: Y para evitar tamalos exesos, y formar todos una misma idea y sentimientos, cosa tan recomendada en la época presente: Y teniendo a la vista este Ayunto. todo quanto lleva espuesto ha determinado en cesión de hoy el hacer comparecer, como en efecto han comparecido, el referido Dr. Dn. Juan Monblanch y al de igual clase Dn. Pedro Antono. Mulet natural y vecino de esta Villa, a quienes se les ha sido propuesto por este Ayunto. era presiso y de toda necesidad el que unánimes visitaran a todos los enfermos de este término incluso las sufragáneas de Randa y Pina; y que para ello se les gratificaría; a saber, al citado Momblanch con las mismas cien libras que está contratado, y al dicho Mulet con iguales cien libras Mallorquinas anuales, quedando obligados los dos en visitar a todo enfermo por quien fuesen llamados, sin poderse negar o escusar para ello en lo más mínimo, y que caso cayesen enfermos los dos referidos Médicos y no pudiesen visitar, después de un mes de su enfermedad, será de la obligación de dichos Médicos el buscar otro facultativo de su estado que lo haga por su cuenta a quien han de pagar de propio. Y que para la recaudación de dichas docientas libras anuales se forme un libro cobratorio, según está resuelto por este Ayunto. sobre la riqueza del Rl. Catastro de esta Villa, y se entregue al Clavario de cada corriente año; para que cobrándolo como las demás contribuciones satisfaga a los referidos Médicos Dn. Juan Monblanch y a Dn. Pedro Antonio Mulet las cien libras a cada uno por su conducta annual y obligación con visitar gratis a todo pobre de solemnidad, y a los demás por la gratificación acostumbrada cuya propuesta fue aceptada y aprobada por dichos Facultativos y Sres. del Ayunto. de esa Villa. En la forma dicha lo acordaron y firmaron...

Pere Mulet

INFORMACIÓ DELS TRÀMITS PEL CANVI DE NOM

La traducció del nom és una gestió de cinc minuts per a tota la vida. És la primera feina, i la més senzilla, envers la recuperació nacional, ja que el nom és una parcel·la més de la nostra vida com a poble que cal recuperar: els noms de font és un llast que encara pesa en castellà en una immensa majoria de persones que parlen català.

Estam demanant que el nostre idioma s'escrigui, que s'ensenyi, que es parli a la televisió, a la ràdio... al carrer; demanam que els noms dels nostres pobles siguin reconeguts oficialment i escrits en català. Però encara ens consta, com a ciutadans, el nom oficial en castellà i a tots els efectes.

Pensam que ja és hora de començar a canviar les coses, però començant per nosaltres mateixos: canviem-nos el nom castellà pel corresponent català, és a dir, pel nostre, per l'autèntic. Cal prendre la decisió i senzillament anar al jutjat i canviar-se el nom. És un tràmit gratuït, que no costa més que el temps necessari al funcionari d'anotar el canvi al Llibre de Registre: és a dir, en qüestió de cinc minuts, Juan, Dolores o Pablo ja són Joan, Dolors i Pau. Què us sembla? És un gest, però un gest necessari per a no continuar arrossegant la contradicció de tenir el nom en castellà i pronunciar-lo en la nostra llengua.

Unes persones han fet seva i seguit aquesta decisió. D'altres ja ho havien fet abans. D'altres, confiam que la prendran prest. Potser el millor moment és ara mateix, abans que ens fugi del pensament o ho deixem per a demà i aquest demà mai no arriba per simple deixadesa o oblit.

Igualment, també és l'hora de catalanitzar-vos el nom en l'emppadronament, si encara l'hi teniu en castellà tot i que us consti en la nostra llengua al DNI. Només amb constància recuperarem la nostra identitat.

Per això incloem en aquest butlletí la fórmula per recuperar el nom. Les passes que heu de fer senzillament són:

1) Reompliu el formulari adjunt o copiau-lo.

2) Presentau-lo al Registre Civil on figurau inscrits. No oblideu d'acompanyar el DNI i, si voleu aprofitar la gestió, aportau també el Llibre de Família perquè hi facin constar la traducció; si no el portau, és convenient que demaneu al mateix temps un Certificat de Naixement on figuri ja la traducció, i a partir d'un d'aquests documents us podreu fer canviar el nom en tota la restant documentació que teneu (DNI, passaport, padró, etc.).

Suposam que coneixeu quin és el vostre nom català, però de totes les maneres us assenyalam que les equivalències entre els noms castellans i els corresponents catalans estan indicades en alguns bons diccionaris (com, per exemple, el **Català-Castellà Castellà-Català**, de F. de B. Moll) i, no cal dir-ho, ens ho podeu consultar a l'Obra Cultural Balear directament, als telèfons 72 32 99, 72 59 37, 71 48 57 o 71 79 48.

MODEL DE SOL·LICITUD DE TRADUCCIÓ DEL NOM

El qui subscriu,
 veí de
 domiciliat al carrer/plaça de núm.
 amb D.N.I. núm. manifesta la seva voluntat a fi que es tradueixi el seu nom propi, que actualment consta com (nom anterior)
 pel seu
 que és nascut a el día de
 (localitat)
 de 19 al carrer/plaça de núm.
 (localitat) de de 19
 (data)

Signatura.

ES RÒNEC BEURE VI DE TERRES LLUNYES
 QUAN PENGEN RAIMS EN PRÒPIA PARRA

Blai Bonet

4

UNA XERRADETA... (acabament)

-N'hi ha avui en dia?

Aquests combats han estat una anys casi aturats, però fa dos anys una afició-nats organitzaren sa 1ª Trobada de Glosadors de Mallorca a Pòrtol, amb intenció que es glosadors s'animassin a fet glosades. Aquesta iniciativa ha aconseguit es seu propòsit perquè de llavors ençà n'hem fetes bastantes.

Mereix menció a part sa 1ª Trobada de Glosadors de les Illes Balears que va tenir lloc es tres primers dies de maig a Menorca. Va ser una experiència molt agradable i tots es glosadors mallorquins quedàrem molt satisfets des bon tracte que rebérem i abans de partir vaig intentar expressar-ho amb aquesta glosa:

Crec que hem trobat un tresor,
vos dic es meu pensament,
d'aquí me'n vaig molt content,
crec que voltros, tant com jo.
Perquè hem trobat tan bo
poder viure aquest moment,
aquí deixarem present
un trosset des nostro cor.

-Dins es pensament de molta gent hi ha s'idea que es glosadors solen ser persones majors. Jaume, ets s'excepció que confirma sa regla?

Casi se pot dir que sí, sobretot en glosa improvisada. Precisament sa manca de gent jove fa perillar sa continuïtat des glosat.

-Hi ha tradició de glosadors dins sa teva família?

Sí, mon pare és glosador i es meu padrí també en feia qualcuna. Això va facilitar que jo conegués de prop ses gloses i provàs de fer-ne. Per una banda me vaig iniciar participant en es Premis

Castellitx, fent segon es primer any, cosa que em va animar molt. Per altra banda, sa primera vegada que vaig glosar de picat en públic va ser contestant unes gloses d'En Calafat quan tenia devers quinze anys.

-Creus que amb aquest art hi han de néixer o se pot adquirir?

Passa com amb ses altres arts, possiblement s'ha de tenir un do especial, però sobretot s'ha d'anar practicant i a més se poden adquirir coneixements per perfeccionar-lo.

-Idò, per acabar, en podries fer una dedicada a tots es nostres lectors.

Amb molt de gust. Aquí la teniu:

Gloses n'he fetes un raig
com vos acab d'explicar,
l'acabau de demanar
i ara mateix la vos faig.
Per s'entrevista tancar
jo voldria saludar
a tots es lectors d'ES SAIG.

Però encara vos ne vull dedicar una altra de glosa:

Qui diu que sa vida és trista
és que lo bo no ha trobat,
crec que un treball encertat
heu fet per fer s'entrevista.
Si jo he sortit de sa pista
o m'he quedat enrocat,
donau-m'ho per perdonat,
no és que sia curt de vista:
senzillament haurà estat
que tan ben acompanyat
qualque pic un se despista.

Moltes gràcies, Jaume.

Catalina Martorell
Jerònia Oliver

PLUVIÒMETRE

Començarem donant-vos les dades corresponents a l'any agrícola. (Vos recordam que va des de dia 1 de setembre a 31 d'agost). L'any passat (85-86) han caigut 628'3 litres, una quantitat que feia temps que no aconseguíem; passar dels 600 litres ja és tot un èxit.

I l'any agrícola actual ha començat molt bé perquè els dos primers mesos ens donen aquestes quantitats:

setembre..... 117'4 litres
octubre..... 179'- litres

Això significa que en dos mesos han caigut prop de 300 litres; qualcú trobarà que és com a massa i tot. Però creim que en general s'ha de considerar aquesta pluja molt positiva i beneficiosa.

Les dades, com sempre, ens les facilita l'apotecari Gabriel Martorell.

— noticiari —

una xerradeta amb... en JAUME "TOLEDO"

Aprofitam l'avinentesa que el nostre bon amic Jaume va ser el guanyador del V Concurs de Gloses de les Festes de Sant Miquel de Calonge, amb la glosa "Ets aucells" -que vos oferim en aquest número de la revista-, per xerrar una estoneta amb ell.

-Jaume, enhorabona una vegada més i que no sigui sa darrera.

Vols explicar com va ser que participares a aquest Concurs de Calonge?

És es segon any que hi particip. Una vegada que el vaig conèixer vaig decidir participar-hi, perquè m'agrada fer gloses i és s'únic concurs que conec.

-Dins una temàtica tan ample com és "Flora i fauna de Mallorca", com és que elegires ets aucells?

Ses bases des concurs posen una temàtica diferent cada any; dins sa temàtica d'enguany vaig considerar que sobre ets aucells se podia fer una glosa interessant.

-Du molta de feina preparar una glosa per participar a un concurs?

No se pot mirar es temps, un s'hi ha de posar amb calma. Així mateix du feina perquè quan vas a un concurs intentes aconseguir sa màxima perfecció possible.

En aquest cas concret vaig començar per fer una llista d'aucells que coneixia i altres dels quals me vaig documentar. Però s'havia d'aconseguir que sa glosa fos qualche cosa més que una llista i tengués unes pinzellades humorístiques per fer-la agradable. A més a més s'ha de procurar construir ses estrofes bé, mirant sa rima i comptant ses síl·labes perquè cada vegada tenguí es mateix número.

-Sabem que has participat a altres concursos; podries refrescar-nos sa memòria?

Sí, he participat en es Premis Castellitx on vaig obtenir dos primers premis i tres segons; també en es Premis "Villa de Algaida" on vaig guanyar dos primers premis i dos segons. Per altra banda també he participat algunes vegades en es concurs de poesia Verge de Consolació de Sant Joan, on he aconseguit dos accésits.

-Trobos que hi ha diferència entre una glosa preparada, escrita, i una glosa improvisada que surt a un glosat de picat?

Sí, hi ha diferències. Una glosa de picat la fas en es mateix moment sense possibilitat de correcció si t'equivoques. Com sabeu, a un glosat de picat tens un públic que resulta un estímul perquè sol crear un bon ambient i es fet de glosar amb contrincants te dóna peu a que te surtin gloses totalment inesperades. De ses gloses preparades, ja n'hem xerrat abans i com veis no presenten aquestes característiques.

-Podries explicar què saps des famosos combats d'antics glosadors?

Només sé coses que he sentit contar. Sa gent m'ha repetit gloses saltejades i n'hi ha de molt bones. Es fet que encara hi hagi gent que recorda gloses de Mestre Llorenç Batle demostra sa categoria d'aquests glosadors i lo molt que han arrelat dins es poble.

Segueix a la plana anterior